

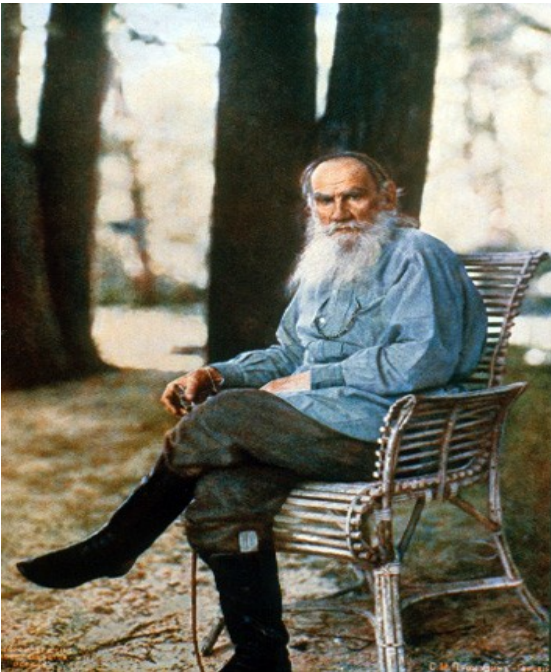
ΣΕΝΑΡΙΟ Β.ΔΟΓΑΝΗ
Γ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΓΛΩΣΣΑ
ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΘΕΜΑ ΠΟΛΕΜΟΣ

1ο Φύλλο εργασίας

Ποιες οι συνέπειες του πολέμου; Παρακολούθησε το βίντεο και συμπλήρωσε.

Πόλεμος και ειρήνη του Τολστόι

Στο τρίτο και το τέταρτο βιβλίο του Πόλεμος και Ειρήνη επικρατεί πέρα ως πέρα το ηρωικό στοιχείο, το επικό. Η εικόνα της μάχης του Μποροντίνο τόσο έντονα ζωγραφισμένη στο τρίτο βιβλίο, αποτελεί, από κάθε πλευρά, το κέντρο ολόκληρου του έργου. Στη μάχη αυτή μπαίνει σε δράση ολόκληρο το δυναμικό του ρωσικού λαού για να αποκαλυφθεί η ουσία του βαθύτερου είναι του- η φιλοπατρία.

Πήγαινε στην ιστοσελίδα και αναζήτησε τον πόλεμο όπως προβάλεται μέσα από το έργο του Τολστόι.

2ο Φύλλο εργασίας

Αντώνης Σαμαράκης: Το ποτάμι (διήγημα)

Από τη συλλογή διηγημάτων Ζητείται ελπίς (1954).

Η διαταγή ήτανε ξεκάθαρη: Απαγορεύεται το μπάνιο στο ποτάμι, ακόμα και να πλησιάζει κανένας σε απόσταση λιγότερο από διακόσια μέτρα. Δε χώραγε λοιπόν καμιά παρανόηση. Όποιος την παρέβαινε τη διαταγή, θα πέρναγε στρατοδικείο.

Τους τη διάβασε τις προάλλες ο ίδιος ο ταγματάρχης. Διέταξε γενική συγκέντρωση, όλο το τάγμα, και τους διάβασε. Διαταγή της Μεραρχίας! Δεν ήτανε παίξε γέλασε.

Είχανε κάπου τρεις βδομάδες που είχαν αράξει δώθε από το ποτάμι.

Κείθε από το ποτάμι ήταν ο εχθρός, οι Άλλοι όπως τους λέγανε πολλοί.

ρεις βδομάδες απραξία. Σίγουρα δε θα βάσταγε πολύ τούτη η κατάσταση, για την ώρα όμως επικρατούσε ησυχία.

Και στις δυο όχθες του ποταμού, σε μεγάλο βάθος, ήτανε δάσος. Πυκνό δάσος. Μεσ στο δάσος είχανε στρατοπεδεύσει και οι μεν και οι δε.

Οι πληροφορίες τους ήτανε πως οι Άλλοι είχανε δυο τάγματα εκεί. Ωστόσο, δεν επιχειρούσαν επίθεση, ποιος ξέρει τι λογαριάζανε να κάνουν. Στο μεταξύ, τα φυλάκια, και από τις δυο μεριές, ήταν εδώ κι εκεί κρυμμένα στο δάσος, έτοιμα για παν ενδεχόμενο.

Τρεις βδομάδες! Πώς είχανε περάσει τρεις βδομάδες! Δε θυμόντουσαν σ' αυτόν τον πόλεμο, που είχε αρχίσει εδώ και δυόμισι χρόνια περίπου, άλλο τέτοιο διάλειμμα σαν και τούτο.

Όταν φτάσανε στο ποτάμι, έκανε ακόμα κρύο. Εδώ και μερικές μέρες, ο καιρός είχε στρώσει. Άνοιξη πια!

Ο πρώτος που γλίστρησε κατά το ποτάμι ήτανε λοχίας. Γλίστρησε ένα πρωινό και βούτηξε. Λίγο αργότερα, σύρθηκε ως τους δικούς του, με δυο σφαίρες στο πλευρό. Δεν έζησε πολλές ώρες.

Την άλλη μέρα, δυο φαντάροι τραβήξανε για κει. Δεν τους ξαναείδε πια κανένας. Ακούσανε μονάχα πολυβολισμούς, και ύστερα σιωπή.

Τότε βγήκε η διαταγή της Μεραρχίας.

Ήτανε ωστόσο μεγάλος πειρασμός το ποτάμι. Τ' ακούγανε που κυλούσε τα νερά του και το λαχταρούσανε. Αυτά τα δυόμισι χρόνια, τους είχε φάει η βρώμα. Είχανε ξεσηκωθεί ένα σωρό χαρές. Και να, τώρα, που είχε βρεθεί στο δρόμο τους αυτό το ποτάμι. Αλλά η διαταγή της Μεραρχίας...

- Στο διάολο η διαταγή της Μεραρχίας! είπε μέσ' από τα δόντια του κείνη τη νύχτα.

Γύριζε και ξαναγύριζε και ησυχία δεν είχε. Το ποτάμι ακουγότανε πέρα και δεν τον άφηνε να ησυχάσει.

Θα πήγαινε την άλλη μέρα, θα πήγαινε οπωσδήποτε. Στο διάολο η διαταγή της Μεραρχίας!

Οι άλλοι φαντάροι κοιμόντουσαν. Τέλος τον πήρε κι αυτόν ο ύπνος. Είδε ένα όνειρο, έναν εφιάλη. Στην αρχή, το είδε όπως ήτανε: ποτάμι. Ήτανε μπροστά του αυτό το ποτάμι και τον περίμενε. Κι αυτός, γυμνός στην όχθη, δεν έπεφτε μέσα. Σα να τον βάσταγε ένα αόρατο χέρι (...)

Ξύπνησε βαλαντωμένος δεν είχε ακόμα φέξει...

Φτάνοντας στην όχθη, στάθηκε και το κοίταζε. Το ποτάμι! Όστε υπήρχε λοιπόν αυτό το ποτάμι; Όρες ώρες, συλλογιζότανε μήπως δεν υπήρχε στ' αλήθεια. Μήπως ήτανε μια φαντασία τους, μια ομαδική ψευδαίσθηση.

Είχε βρει μια ευκαιρία και τράβηξε κατά το ποτάμι. Το πρωινό ήτανε θαύμα! Αν ήτανε τυχερός και δεν τον παίρνανε μυρουδιά... Να πρόφταινε μονάχα να βουτήξει στο ποτάμι, να μπει στα νερά του, τα παρακάτω δεν τον νοιάζανε.

Σ' ένα δέντρο, στην όχθη, άφησε τα ρούχα του, και όρθιο πάνω στον κορμό, το τουφέκι του. Έριξε δυο τελευταίες ματιές, μια πίσω του, μην ήτανε κανένας από τους δικούς του, και μια στην αντίπερα όχθη, μην ήτανε κανένας από τους Άλλους. Και μπήκε στο νερό.

Από τη στιγμή που το σώμα του, ολόγυμνο, μπήκε στο νερό, τούτο το σώμα που δυόμισι χρόνια βασανιζότανε, που δυο τραύματα το είχανε ως τώρα σημαδέψει, από τη

στιγμή αυτή **ένιωσε άλλος άνθρωπος. Σα να πέρασε ένα χέρι μ' ένα σφουγγάρι μέσα του και να τα 'σβησε αυτά τα δυόμισι χρόνια.**

Κολυμπούσε πότε μπρούμυτα, πότε ανάσκελα. Αφηνότανε να τον πηγαίνει το ρεύμα. Έκανε και μακροβούτια...

Ήταν ένα παιδί τώρα αυτός ο φαντάρος, που δεν ήταν παρά εικοσιτριώ χρονώ κι όμως τα δυόμισι τελευταία χρόνια είχαν αφήσει βαθιά ίχνη μέσα του.

Δεξιά κι αριστερά, και στις δυο όχθες, φτερουγίζανε πουλιά, τον χαιρετούσανε περνώντας πότε πότε από πάνω του.

Μπροστά του, πήγαινε τώρα ένα κλαδί που το έσερνε το ρεύμα. Βάλθηκε να το φτάσει μ' ένα μονάχα μακροβούτι. Και το κατάφερε. Βγήκε από το νερό ακριβώς δίπλα στο κλαδί. Ένιωσε μια χαρά! Αλλά την ίδια στιγμή είδε ένα κεφάλι μπροστά του, κάπου τριάντα μέτρα μακριά.

Σταμάτησε και προσπάθησε να δει καλύτερα.

Και κείνος που κολυμπούσε εκεί τον είχε δει, είχε σταματήσει κι αυτός. Κοιτάζονταν.

Ξανάγινε αμέσως αυτός που ήτανε και πρωτύτερα: ένας φαντάρος που είχε κιόλας δυόμισι χρόνια πόλεμο, που είχε έναν πολεμικό σταυρό, που είχε αφήσει το τουφέκι του στο δέντρο.

Δεν μπορούσε να καταλάβει αν αυτός αντίκρυ του ήτανε από τους δικούς του ή από τους Άλλους. Πώς να το καταλάβει; Ένα κεφάλι έβλεπε μονάχα. Μπορούσε να 'ναι ένας από τους δικούς του. Μπορούσε να 'ναι ένας από τους Άλλους.

Για μερικά λεπτά, και οι δυο τους στέκονταν ακίνητοι στα νερά. Τη σιωπή διέκοψε ένα φτάρνισμα. Ήταν αυτός που φταρνίστηκε, και κατά τη συνήθειά του βλαστήμησε δυνατά. Τότε εκείνος αντίκρυ του άρχισε να κολυμπάει γρήγορα προς την αντίπερα όχθη. Κι αυτός όμως δεν έχασε καιρό. Κολύμπησε προς την όχθη του μ' όλη του τη δύναμη. Βγήκε πρώτος. Έτρεξε στο δέντρο που είχε αφήσει το τουφέκι του, το άρπαξε. Ο Άλλος, ό,τι έβγαινε από το νερό. Έτρεχε τώρα κι εκείνος να πάρει το τουφέκι του.

Σήκωσε το τουφέκι του αυτός, σημάδεψε. Του ήτανε πάρα πολύ εύκολο να του φυτέψει μια σφαίρα στο κεφάλι. Ο Άλλος ήτανε σπουδαίος στόχος έτσι καθώς έτρεχε ολόγυμνος, κάπου είκοσι μέτρα μονάχα μακριά.

Όχι, δεν τράβηξε τη σκανδάλη. Ο Άλλος ήταν εκεί, γυμνός όπως είχε έρθει στον κόσμο. Κι αυτός ήταν εδώ, γυμνός όπως είχε έρθει στον κόσμο.

Δεν μπορούσε να τραβήξει. Ήτανε και οι δυο γυμνοί. Δυο άνθρωποι γυμνοί. Γυμνοί από ρούχα. Γυμνοί από ονόματα. Γυμνοί από εθνικότητα. Γυμνοί από τον χακί εαυτό τους.

Δεν μπορούσε να τραβήξει. **Το ποτάμι δεν τους χώριζε τώρα, αντίθετα τους ένωνε. Δεν μπορούσε να τραβήξει. Ο Άλλος είχε γίνει ένας άλλος άνθρωπος τώρα, χωρίς άλλα κεφαλαίο, τίποτα λιγότερο, τίποτα περισσότερο.**

Χαμήλωσε το τουφέκι του. Χαμήλωσε το κεφάλι του. Και δεν είδε τίποτα ως το τέλος, πρόφτασε να δει μονάχα κάτι πουλιά που φτερουγίσανε τρομαγμένα σαν έπεσε από την αντικρινή όχθη η τουφεκιά, κι αυτός, γονάτισε πρώτα, ύστερα έπεσε με το πρόσωπο στο χώμα.

Ερωτήσεις

1. Ο Αντώνης Σαμαράκης ανήκει στη γενιά των πεζογράφων που έζησαν τη φρίκη του Β' Παγκόσμιου πολέμου. Κρίνοντας από το διήγημα «Το ποτάμι», τι πιστεύετε ότι έχει βιώσει ο συγγραφέας από τον πόλεμο αυτό;
2. Πολλοί μελετητές βλέπουν στο έργο του Σαμαράκη την επίδραση του αστυνομικού μυθιστορήματος: «ο αναγνώστης δε γνωρίζει ούτε μπορεί να προβλέψει ποτέ τι θα συμβεί παρακάτω, ποιο θα είναι το τέλος της ιστορίας». Συμφωνείτε με την άποψη αυτή; (η απάντησή σας να στηριχθεί στο εξεταζόμενο διήγημα).
3. Ο Σαμαράκης είναι ένας από τους πεζογράφους που ζει και σημειώνει τη διάψευση των ελπίδων του μεταπολεμικού ανθρώπου για να γίνει ο κόσμος πιο δίκαιος. Ποια εφαρμογή έχει η παραπάνω άποψη στο διήγημα «Το ποτάμι»;

3ο Φύλλο εργασίας

1. Ποια συναισθήματα δημιουργεί στο φαντάρο η επαφή με το ποτάμι; Σε ποια φράση συνοψίζονται;
2. Τι συμβολίζει το ποτάμι στο κείμενο αυτό;
3. Τι συμβολίζει το φτερούγισμα των πουλιών στο διήγημα;
4. Πώς θα ερμηνεύατε το όνειρο του φαντάρου;
5. Πιστεύετε ότι λειτουργεί και σαν πειρασμός το ποτάμι;
6. «Στην πεζογραφία του [Σαμαράκη] υπάρχει πόνος και σαρκασμός μαζί· απαισιοδοξία αλλά κι ελπίδα· πίκρα και διαμαρτυρία, αλλά και χιούμορ· το τραγικό και συνάμα το ειρωνικό στοιχείο της ζωής ενωμένα σ' ένα αδιάσπαστο, πειστικό και δικαιωμένο κράμα». Να επαληθεύσετε την άποψη αυτή με στοιχεία από το «Ποτάμι» .

4ο Φύλλο εργασίας

ειρήνη η : **1.** κατάσταση σχέσεων μεταξύ κρατών, λαών, εθνών, κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν και επιλύουν τις όποιες διαφορές τους χωρίς να καταφεύγουν στη χρήση όπλων. ΑΝΤ πόλεμος: *Περίοδος ειρήνης. Η παγίωση / η σταθεροποίηση της παγκόσμιας ειρήνης. Το μυθιστόρημα «Πόλεμος και Ειρήνη» του Λ. Τολστόι. Η «Ειρήνη» του Αριστοφάνη. Το ιδανικό της ειρήνης και της συναδέλφωσης των λαών.* (γνωμ.) *αν θέλεις ~ να ετοιμάζεσαι για πόλεμο.* || συμφωνία μεταξύ αντιπάλων για κατάπαυση ή αποφυγή πολέμου: *Κάνω / υπογράφω ~. Διαπραγματεύσεις μεταξύ εμπολέμων για την υπογραφή ειρήνης.* (πρβ. *ανακωχή, κατάπαυση πυρός*). *Συνέδριο ειρήνης. Η ~ της Ουτρέχτης. Χωριστή ~,* που τη συνάπτει ένας από τους εμπολέμους με τον αντίπαλο, ενώ οι σύμμαχοί του συνεχίζουν τον πόλεμο. || *Κινήματα / οργανώσεις ειρήνης,* για την (παγκόσμια) ειρήνη. **2.** κατάσταση σχέσεων μεταξύ ατόμων και κοινωνικών ομάδων που τη χαρακτηρίζει ο αποκλεισμός κάθε είδους συγκρούσεων, εκδηλώσεων εχθρότητας ή αντιπαλότητας

1. Πήγαινε στην πύλη και γράψε τις σημασίες της [ειρήνης και του πολέμου](#).
2. Ανέφερε δυο παραδείγματα.

πόλεμος ο **1.** ένοπλη σύγκρουση μεταξύ κρατών, λαών, ομάδων· ευρείας έκτασης στρατιωτική σύρραξη, που διαρκεί ένα σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα. ΑΝΤ ειρήνη: *Συμβατικός / ατομικός / πυρηνικός / χημικός / βιολογικός / ηλεκτρονικός / ψυχολογικός / οικονομικός ~,* ανάλογα με τα μέσα που διεξάγεται. *Τοπικός / παγκόσμιος / εμφύλιος / επιθετικός / κατακτητικός / αποικιακός / αμυντικός / απελευθερωτικός / εθνικοαπελευθερωτικός / θρησκευτικός / ιερός ~. Αιματηρός / εξοντωτικός / δίκαιος / άδικος ~. Τρωικός / πελοποννησιακός ~. Πρώτος / δεύτερος παγκόσμιος ~. Κηρύσσω / διεξάγω / αρχίζω / σταματώ / αποτρέπω / κερδίζω / χάνω έναν πόλεμο. Αφορμή / αιτία / έναρξη / λήξη πολέμου. Εγκληματίας / αιχμάλωτος πολέμου. Πηγαίνω στον / γυρίζω από τον πόλεμο. ~ μέχρις εσχάτων. Εξοπλίζομαι / ετοιμάζομαι για πόλεμο. Ανωτάτη Σχολή Πολέμου. Υλικό πολέμου. Κάνω πόλεμο, διεξάγω. Κάντε έρωτα, όχι πόλεμο, σύνθημα των ειρηνιστών. Ο ~ των άστρων*. (έκφρ.) ακήρυχτος* ~. (λόγ.) επί ποδός* πολέμου. (απαρχ.) εν καιρώ* πολέμου. ΦΡ ~ νεύρων* / χαρακωμάτων*. ψυχρός* ~. ΠΑΡ ΦΡ θέρος*, τρύγος, ~. || η χρονική διάρκεια, η περίοδος της σύγκρουσης: *Σκοτώθηκε / τραυματίστηκε / πλούτισε / καταστράφηκε στον πόλεμο.* **2.** έντονος, σκληρός αγώνας, πάλη για επικράτηση, ανταγωνισμό*

3. Ποιες οι συνέπειες του πολέμου; α. Διάβασε τα παρακάτω κείμενα.
β. Γράψε ένα δικό σου κείμενο για τις συνέπειες του πολέμου.
[Εφημερίδα μακεδονία για τον πόλεμο](#)

Υποτίθεται πως μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, επικρατεί στον πλανήτη μας ειρήνη. Μετά **τη σφαγή των εκατομμυρίων ανθρώπων**, την καταστροφή των χιλιάδων πόλεων και χωριών και το δράμα τεράστιου αριθμού προσφύγων, θα νόμιζε κανείς ότι θα επικρατούσε η σύνεση. Δυστυχώς όμως, ο άνθρωπος

δεν αλλάζει. Το αίμα ρέει στη μαύρη ήπειρο, το Ιράκ προσπαθεί να θεραπεύσει τις πληγές του και στη γειτονική Γιουγκοσλαβία έχει ανάψει ένας πόλεμος, που είναι άγνωστο ποια αποτελέσματα θα έχει. Οι περισσότεροι των αντιμαχομένων αναφέρονται σε επαναστάσεις.

Ρεπορτάζ

Βετεράνοι και σύνδρομο

Όσοι παίρνουν μέρος σε ένα πόλεμο, διακινδυνεύουν εν γνώσει τους τη ζωή τους στο πεδίο της μάχης κι όταν καταφέρνουν να μείνουν ζωντανοί συχνά επιστρέφουν τραυματίες από το μέτωπο. Εκτός από τις σωματικές αναπηρίες, πολύ σημαντικά είναι και τα ψυχικά τραύματα, όπως επιμένουν ακόμη και σήμερα να μας δείχνουν οι Αμερικανοί σκηνοθέτες που εμπνέονται από τους βετεράνους του πολέμου του Βιετνάμ. Οι σύγχρονοι **πόλεμοι**, όμως, από τους οποίους απουσιάζουν ολοένα και περισσότερο οι μάχες σώμα με σώμα -με μαχαίρια, ξιφολόγχες, πιστόλια ή κανόνια- εκθέτουν σε νέους κινδύνους τους στρατιώτες. Επικίνδυνες χημικές ουσίες κάνουν την εμφάνισή τους και απειλούν μακροπρόθεσμα την υγεία τους.

Πολλά γράφτηκαν μετά τον πόλεμο του Περσικού για το περίφημο "Σύνδρομο του Κόλπου", μια ασθένεια, η οποία, σύμφωνα με ορισμένους επιστήμονες και βετεράνους, πλήττει τους Αμερικανούς και Βρετανούς στρατιώτες οι οποίοι πήραν μέρος στην επιχείρηση "Καταιγίδα της Ερήμου" εναντίον του Ιράκ. Χιλιάδες φέρονται ως πάσχοντες από το σύνδρομο αυτό και εκδηλώνουν συμπτώματα όπως είναι η χρόνια κόπωση, το μετατραυματικό στρες, οι ψυχικές διαταραχές, τα εξανθήματα, η δυσκολία στη συγκέντρωση, οι πονοκέφαλοι, το άσθμα και οι αρθρίτιδες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει αρχίσει συστηματική προσπάθεια θεραπείας των πασχόντων, παρότι δεν έχει καθοριστεί ακόμη με βεβαιότητα η ύπαρξη του συνδρόμου.

Μάλιστα, σε έρευνα η οποία δημοσιεύτηκε χθες στη βρετανική ιατρική επιθεώρηση "Λάνσετ", υποστηρίζεται ότι "Σύνδρομο του Κόλπου" δεν υπάρχει, αν και αναγνωρίζεται ότι οι βετεράνοι του συγκεκριμένου πολέμου έχουν διπλάσιες πιθανότητες να προσβληθούν από διάφορες ασθένειες σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους που δεν πήραν μέρος στην επιχείρηση ή με εκείνους οι οποίοι υπηρέτησαν στη Βοσνία. Σύμφωνα με τους συντάκτες της μελέτης, οι ασθένειες από τις οποίες πάσχουν περίπου 6.000 από τους 51.000 Βρετανούς που υπηρέτησαν στον Περσικό, δεν μπορούν να συστηματοποιηθούν κάτω από την ομπρέλα ενός συνδρόμου. Ωστόσο, μπορούμε να μιλούμε για "ασθένειες του πολέμου του Περσικού", για τις οποίες είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί συστηματική θεραπεία.

Πιθανές αιτίες για την εκδήλωση των συμπτωμάτων είναι, σύμφωνα με τους επιστήμονες, η έκθεση σε φλεγόμενες πετρελαιοπηγές και οι πολλαπλοί εμβολιασμοί για την προστασία από ενδεχόμενη χρήση βιολογικών ή χημικών όπλων. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η υπόθεση την οποία διατυπώνουν οι συντάκτες της έκθεσης ότι οι ασθένειες που προσβάλλουν τους βετεράνους του πολέμου του Περσικού μπορεί να οφείλονται και στην πεποίθηση ότι ενδέχεται να δεχθούν επίθεση με χημικά και να αρρωστήσουν, την οποία διαμόρφωσαν πολλοί από αυτούς.

5ο Φύλλο εργασίας

Στον κινηματογράφο η ταινία [Jouex Noel](#)

Εκατομμύρια στρατιωτών της Γερμανίας, της Αυστροουγγαρίας, της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας αφήφησαν τις εντολές των ανωτέρων τους, βγήκαν από τα χαρακώματα ευχόμενοι ο ένας στον άλλο «Καλά Χριστούγεννα», αντάλλαξαν υποτυπώδη δώρα (τσιγάρα, αλκοόλ κτλ) και έπαιξαν ποδόσφαιρο στην πιο αυθόρμητη ανακωχή της παγκόσμιας Ιστορίας!

Όλα έγιναν πολύ γρήγορα, χωρίς κανένας να μπορεί να προσδιορίσει το ακριβές σημείο από όπου έγινε η αρχή. Ωστόσο, επεκτάθηκε αστραπιαία σε όλο το μήκος του μετώπου, σχεδόν 800 χιλιόμετρα!

Από το ημερολόγιο ενός στρατιώτη των Κεντρικών Δυνάμεων, φαίνεται ότι όλα ξεκίνησαν όταν ένας Γερμανός φαντάρος ονόματι Μέκελ, ο οποίος μιλούσε εκτός και από τη μητρική του και την αγγλική γλώσσα γιατί εργαζόταν για χρόνια στη Βρετανία, φώναξε προς την απέναντι πλευρά των αναχωμάτων και σιγά σιγά άρχισε να ξετυλίγεται μια στιχομουθία ανάμεσα στους αντίπαλους οπλίτες.

Λίγο αργότερα, οι στρατιώτες άρχισαν να βγαίνουν δειλά από τα χαρακώματά τους, κατευθύνθηκαν στην ουδέτερη ζώνη, όπου συναντήθηκαν και αντάλλαξαν ευχές. Ακόμα και το πρόβλημα της διαφορετικής γλώσσας του καθενός, δεν μπόρεσε να σταθεί εμπόδιο σε αυτή τη μεγάλη συνάντηση ψυχών.

Εκεί, λοιπόν, συμφώνησαν, πως την επόμενη ημέρα, ανήμερα Χριστούγεννα, δεν θα πέσει ούτε ένας πυροβολισμός! Έγινε βιβλίο το 2003 με τίτλο "Η Μικρή Ειρήνη στον Μεγάλο Πόλεμο" και 2 χρόνια αργότερα ταινία "Καλά Χριστούγεννα".

Χριστουγεννιάτικη εκεχειρία:

μικρή ειρήνη στον μεγάλο πόλεμο

Το 1914, οι ισχυρές χώρες της Ευρώπης ήρθαν αντιμέτωπες στην προσπάθειά

*τους να εξασφαλίσουν νέες αγορές και περισσότερες πρώτες ύλες για τις βιομηχανίες τους. Οι μεγαλύτερες και ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Γερμανία, Αυστρία) ενεπλάκησαν στον **Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο**, με αποτέλεσμα εκατομμύρια άνθρωποι να χάσουν την ζωή τους ή να τραυματισθούν σοβαρά. Ο πόλεμος τελείωσε το 1918...*

Στις 21 Νοέμβρη του 2005 πέθανε σε ηλικία 109 ετών ο πιο μακρόβιος γέροντας της Αγγλίας. Η ζωή του **Άλφρεντ Άντερσον** διέσχισε τρεις αιώνες: γεννήθηκε τον 19ο, έζησε τον 20ό, πέθανε τον 21ο αιώνα. Ήταν ο τελευταίος επιζών ενός περίφημου ποδοσφαιρικού αγώνα, που

διεξήχθη τα Χριστούγεννα του 1914. Σ' αυτόν τον αγώνα αντιμέτωποι βρέθηκαν οι Βρετανοί, οι Γάλλοι και οι Γερμανοί στρατιώτες. Εμφανίστηκε μια μπάλα, κανείς δεν ξέρει από πού, και άρχισε να κυλά, κανείς δεν ξέρει πώς, ανάμεσα στα χαρακώματα. Τότε το πεδίο της μάχης μετατράπηκε σε χώρο παιχνιδιού, οι εχθροί πέταξαν στην άκρη τα όπλα τους και άρχισαν να διεκδικούν την μπάλα, όλοι με όλους και όλοι εναντίον όλων.

Πέρασαν σχεδόν 91 χρόνια από τότε, αλλά τα γεγονότα των εορτών εκείνης της χρονιάς εξακολουθούν να συγκινούν και να μαγεύουν σαν παραμύθι.

Το επεισόδιο ήταν γνωστό περισσότερο ως θρύλος: πάνω από ένα εκατομμύριο στρατιώτες της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας αφήφισαν τις εντολές των ανωτέρων τους («έγκλημα» που τιμωρείται με θάνατο σε καιρό πολέμου), βγήκαν από τα χαρακώματα ευχόμενοι ο ένας στον άλλο «Καλά Χριστούγεννα» και έπαιξαν ποδόσφαιρο στην πιο αυθόρμητη ανακωχή της παγκόσμιας Ιστορίας.

Οι περισσότερες μπάλες που χρησιμοποιήθηκαν για τους ποδοσφαιρικούς αγώνες ήταν αυτοσχέδιες, από άχυρο δεμένο με σπάγκο ή άδεια κονσερβοκούτια! Το ίδιο πρόχειρα ήταν και τα τέρματα, για τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ξύλα, χλαίνες και κράνη. Άλλα ματς διεξάγονταν με 50 παίκτες και άλλα με 10 και διαρκούσαν περίπου μία ώρα. Έπειτα οι παίκτες, που για μέρες είχαν στερηθεί τον ύπνο, έπεφταν εξαντλημένοι στο παγωμένο έδαφος αναζητώντας λίγη ξεκούραση.

Ήταν μια εκχειρία που ξεκίνησε πρόχειρα, από ένα σημείο, άγνωστο πού. Προτού περάσουν λίγες ώρες όμως, είχε επεκταθεί με ταχύτητα σε ολόκληρο το Δυτικό Μέτωπο.

Ο Κουρτ Τσέμις, ένας Γερμανός δάσκαλος που μιλούσε αγγλικά και γαλλικά, αφηγείται στις επιστολές του πως την παραμονή των Χριστουγέννων όλα τα πυρά ξαφνικά σταμάτησαν. Από το γερμανικό τάγμα ακούστηκε ένα σφύριγμα. Η απάντηση των Βρετανών ήταν άμεση. «Ο στρατιώτης Μέκελ από τον λόχο μου, ο οποίος είχε ζήσει πολλά χρόνια στην Αγγλία, φώναξε στους Βρετανούς μιλώντας τους στα αγγλικά και σύντομα ξεκίνησε μια ζωηρή συζήτηση», έγραψε ο Τσέμις περιγράφοντας την πρώτη συνάντηση δύο αντίπαλων στρατιωτών που βγήκαν από τα χαρακώματα, έσφιξαν τα χέρια στην ουδέτερη ζώνη και αλληλοευχήθηκαν «Χαρούμενα Χριστούγεννα» μιλώντας ο καθένας στην γλώσσα του.

Συμφωνήθηκε ότι την επόμενη ημέρα, ανήμερα της σημαντικότερης γιορτής των Καθολικών χριστιανών, κανείς δεν θα πυροβολούσε. «Βάλαμε ακόμη περισσότερα κεριά αλλά και χριστουγεννιάτικα δένδρα στο χαρακώμα μας», συμπληρώνει ο Τσέμις στο ημερολόγιό του. «Οι Βρετανοί εξέφρασαν τη χαρά τους για την φωταψία με σφυρίγματα και χειροκροτήματα. Πέρασα όλη την νύχτα ξύπνιος, όπως και οι περισσότεροι».

«Αν και κάπως κρύα, η νύχτα εκείνη ήταν υπέροχη», κατέληξε ο Γερμανός δάσκαλος, ο οποίος έχασε την ζωή του στο τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, κατά την διάρκεια του οποίου είχε αιχμαλωτιστεί από Ρώσους στρατιώτες.

Η χριστουγεννιάτικη εκεχειρία μάς δίνει μια ματιά του κόσμου όπως θα θέλαμε να είναι. Είναι σαν ν' ακούμε ότι οι πιο βαθιές μας επιθυμίες είναι πραγματικά αληθινές. Ο κόσμος θα μπορούσε πράγματι να είναι διαφορετικός.

Η «μικρή ειρήνη στον μεγάλο πόλεμο» έγινε πραγματικότητα επειδή πολλοί από τους Γερμανούς στρατιώτες μιλούσαν άπταιστα αγγλικά, καθώς εργάζονταν στην Βρετανία. Είχαν δουλέψει ως οδηγοί ταξί και κουρείς σε μέρη όπως το Μπράιτον, το Μπλάκπουλ και το Λονδίνο. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος, τον Αύγουστο του 1914, υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν στην Γερμανία. Μερικοί είχαν αφήσει ακόμη και οικογένειες πίσω στην Αγγλία και αυτό έκανε πολύ πιο εύκολη την πρώτη επαφή.

Ένας από τους τελευταίους επιζώντες του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου ήταν ο **Μπέρτι Φέλοταντ**, ο οποίος μέχρι τις τελευταίες ημέρες της ζωής του, το φθινόπωρο του 2001, και σε ηλικία 106 ετών, θυμόταν με πολλές λεπτομέρειες την ιστορική ανακωχή:

«Τα όπλα σίγησαν και οι στρατιώτες άρχισαν να βγαίνουν από τα χαρακώματά τους. Αφήσαμε και εμείς τα όπλα μας και συναντήσαμε τον εχθρό. Απ' όσο θυμάμαι, οι Γερμανοί βγήκαν πρώτοι και άρχισαν να έρχονται προς το μέρος μας. Τους αντιγράψαμε αυθόρμητα. Χαιρετηθήκαμε και αρκετοί από εμάς άρχισαν να παίζουν ποδόσφαιρο. Μην φαντάζεστε τίποτα οργανωμένο. Από το πουθενά βρέθηκε μια αυτοσχέδια μπάλα και περίπου 50 άτομα αλλάζαμε πάσες».

Όταν οι στρατιώτες των δύο πλευρών είχαν βγει πια από τα χαρακώματα, ένας Βρετανός εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση και έστησε ένα αυτοσχέδιο κουρείο στην ουδέτερη ζώνη. Ο κουρέας *«αδιαφορούσε πλήρως τι εθνικότητας ήταν οι πελάτες του, απλώς χρέωνε δύο σσιγάρα το κάθε κούρεμα»*, περιγράφει το γεγονός στο ημερολόγιό του ο Γερμανός στρατιώτης **Γιόζεφ Σέμπαλντ**. **«Μπορεί να ήταν πόλεμος, ωστόσο δεν υπήρχε ούτε ένα ίχνος εχθρότητας ανάμεσα στους στρατιώτες, οι οποίοι έπαιζαν ποδόσφαιρο μέχρι τελικής πτώσεως»** συμπληρώνει, θυμίζοντας ότι το ποδόσφαιρο ήταν αναπόσπαστο κομμάτι εκείνων των ιστορικών Χριστουγέννων του 1914.

Από τις βελγικές ακτές ως τα ελβετικά σύνορα όλοι γιόρτασαν εκείνα τα Χριστούγεννα. Εκτός από έναν Βρετανό ταγματάρχη, που υποστήριζε ότι «τον Γερμανό πρέπει να τον σκοτώνεις και όχι να κάνεις φιλίες μαζί του» διατάζοντας τους πάντες να επιστρέψουν στις θέσεις τους, αλλά και έναν Αυστριακό δεκανέα, σύμφωνα με τον οποίο «τέτοιες συνεννοήσεις μεταξύ απλών στρατιωτών θα έπρεπε να απαγορεύονται». Ο Βρετανός ταγματάρχης έμεινε για πάντα ανώνυμος. Ο Αυστριακός δεκανέας απέκτησε παγκόσμια... φήμη λίγα χρόνια αργότερα. Τον έλεγαν Αδόλφο Χίτλερ και προφανώς ούτε μπάλα ήξερε ούτε καλά Χριστούγεννα πέρασε...

Η εκεχειρία των Χριστουγέννων του 1914 επεκτάθηκε κατά μήκος των 800 χιλιομέτρων του Δυτικού Μετώπου, όπου στρατοπέδευαν περισσότεροι από ένα εκατομμύριο στρατιώτες.

Κρύος ιδρώτας έλουσε τις διοικήσεις κι από τις δυο πλευρές. Εδώ φαινόταν μια καταστροφή: οι στρατιώτες διακήρυσσαν ότι είναι αδέρφια και αρνιόντουσαν να πολεμήσουν. Οι στρατηγοί και από τις δυο πλευρές χαρακτήρισαν αυτή την αυθόρμητη ειρήνη ως προδοσία, και όσους συμμετείχαν, υπόλογους στο στρατοδικείο. Μέχρι τον Μάρτιο του 1915 αυτό το κίνημα της αδελφοποίησης

είχε εξαλειφθεί και η μηχανή του θανάτου ήταν ξανά σε πλήρη λειτουργία.

Η χριστουγεννιάτικη εκχειρία ήταν μια σύντομη αλλά τόσο δυνατή έκρηξη αγάπης, ανθρωπιάς και ειρήνης στην καρδιά του Μεγάλου Πολέμου. Εκεί όπου έχασαν την ζωή τους περισσότεροι από 9 εκατομμύρια άνθρωποι, ενώ τραυματίστηκαν 21 εκατομμύρια άλλοι.

Τα πιο όμορφα Χριστούγεννα του Φράνσις: μια μαρτυρία

«Το όνομά μου είναι **Φράνσις Τόλιβερ** και κατάγομαι από το Λίβερπουλ. Ήταν Χριστούγεννα στα χαρακώματα και η παγωνιά κρεμόταν τόσο πικρά... Τα παγωμένα λιβάδια της Γαλλίας ήταν ακίνητα, δεν τραγουδιόταν κανένα χριστουγεννιάτικο τραγούδι. Οι οικογένειές μας πίσω στην Αγγλία έπιναν στην υγεία μας εκείνη τη μέρα.

Ήμουνα ξαπλωμένος με τον φίλο μου πάνω στην κρύα και βραχώδη γη, όταν πέρα από τις γραμμές της μάχης ήρθε ένας παράξενος ήχος. Είπα: "Ε, ακούστε τώρα, παιδιά μου!" .

Κάθε στρατιώτης τεντώθηκε ν' ακούσει, ενώ μια νεαρή γερμανική φωνή τραγουδούσε καθαρά.

"Τραγουδάει πολύ ωραία, το ξέρεις ;" μου είπε ο φίλος μου. Σύντομα, μια-μια οι γερμανικές φωνές ενώθηκαν σε αρμονία. Τα κανόνια ήταν σιωπηλά, δεν κινούνταν τα σύννεφα αερίων, καθώς τα Χριστούγεννα μάς καθυστέρουσαν από τον πόλεμο.

Μόλις τέλειωσαν, έγινε μια μικρή παύση. "Ο Θεός να σας έχει καλά, κύριοι", πετάχτηκαν κάτι παιδιά από το Κεντ. Το επόμενο που τραγούδησαν ήταν το *Stille Nacht*, "Αυτό είναι το Άγια Νύχτα", είπα, και με δύο γλώσσες το ίδιο τραγούδι γέμισε τον ουρανό.

"Κάποιος έρχεται προς τα εμάς!" φώναξε ο σκοπός της πρώτης γραμμής. Όλα τα βλέμματα καρφώθηκαν σε μια μοναχική φιγούρα που βάδιζε με κόπο από την μεριά τους.

Όπως δρασκέλιζε γενναία και άοπλος, έλαμψε μες στην νύχτα η σημαία της εκχειρίας, σαν άστρο των Χριστουγέννων. Σύντομα, ένας-ένας από κάθε πλευρά περπάτησαν στην νεκρή ζώνη. Χωρίς τουφέκι και χωρίς μαχαίρι συναντηθήκαμε εκεί χέρι με χέρι. Μοιραστήκαμε κάποιο κρυμμένο μπράντι και ευχηθήκαμε ο ένας στον άλλο. Και εκεί απάνω ξεκίνησε κι ένα παιχνίδι ποδοσφαίρου, όπου τους σκίσαμε.

Έπειτα ανταλλάξαμε σοκολάτες, τσιγάρα και φωτογραφίες από την πατρίδα. Ο νεαρός Sanders έπαιξε αρμόνικα και αυτοί είχαν ένα βιολί. Τι παράξενη και περίεργη ορχήστρα!

Σύντομα ξημέρωσε και η Γαλλία ήταν πάλι Γαλλία. Με θλιμμένα αντίο ξεκινήσαμε να ξαναπάμε στον πόλεμο. Μα η ερώτηση στοίχειωνε κάθε καρδιά που έζησε αυτή την θαυματουργή νύχτα: "Ποιανού την οικογένεια έχω σημαδεμένη με το όπλο μου;"

Ήταν Χριστούγεννα στα χαρακώματα, όπου η παγωνιά τόσο πικρά κρεμόταν. Τα παγωμένα λιβάδια της Γαλλίας ζεστάθηκαν καθώς τραγουδιόντουσαν τραγούδια της ειρήνης. Τα τείχη του πολέμου που είχαν υψώσει μεταξύ μας είχαν διαλυθεί και είχαν φύγει για πάντα.

Το όνομά μου είναι Φράνσις Τόλιβερ και μένω στο Λίβερπουλ. Κάθε Χριστούγεννα που έρχονται μετά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, θυμάμαι εκείνη την νύχτα.

Το έμαθα καλά το μάθημά μου:

Αυτοί που διαφεντεύουν τον κόσμο δεν θα 'ναι ανάμεσα στους νεκρούς και τους σακάτες. Αυτοί είναι προστατευμένοι στα γραφεία τους και από εκεί δίνουν εντολές για τον θάνατό μας.

Εμείς όλοι που μας στέλνουνε στον πόλεμο, από όποια μεριά του τουφεκιού και να βρισκόμαστε, είμαστε το ίδιο».

Ερωτήσεις

1. Τα όμορφα χριστούγεννα του Φράνσις στον κινηματογράφο δείχνουν τις ευεργετικές συνέπειες της ειρήνης και τις συνέπειες του πολέμου. Γράψε το δικό σου άρθρο που θα δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου.

2. Στη λογοτεχνία

Η ωραιότερη ιστορία του κόσμου, του Παντελή Καλιότσου, εκδ. Πατάκη, 2006

Ποια τα αισθήματα του συγγραφέα και πως ο κινηματογράφος επιρεάζει τη λογοτεχνία;

Γράψε τη δικιά σου άποψη σχετικά με τα συναισθήματα του συγγραφέα και την επιροή από την τέχνη.